

СЛАВЕЙКОВАТА ПРОЗА

До сега поне отъ нея сме се интересували, ценили сме я, ако не единствено, най-вече за възгледитѣ на поета. А това е недостатъчно и несправедливо. Защото, кзкто поменахме, фактъ е, че въ поезията си Пенчо Славейковъ, както и неговиятъ баща, не е отразилъ изцѣло своята индивидуалностъ. Високото му схващане за изкуството му е налагало ограничения, поставяло му е рамки, които доброволно и съзнателно не е искалъ да прескочи: въ олтаря на поезията обикновено той е строгъ, тържественъ и сдържанъ.

Другъ, съвсемъ другъ го виждаме въ прозата му. Тукъ той е напълно свободенъ и дава размахъ на цѣлата си личностъ, на необикновения си витализъмъ. Той не е само оригиналенъ мислителъ, страстенъ пропагаторъ на нови идеи, но и активенъ деецъ, заелъ бойна позиция. Юначниятъ Давидъ срещу пълчищата на Голиата — пълчищата на самоувѣрената ограниченостъ. И докато въ стиховетѣ си той минава за поетъ на блѣноветѣ и се стреми къмъ висша обективностъ, докато тонътъ му е често матовъ, и най-обикнатиятъ му епитетъ е „тъменъ“, — въ прозата той е често дръзко агресивенъ, субективенъ, тонътъ на речта му подигнатъ, а самата тя е подвижна, сочна и колоритна. Странно! Въ нея никакъ не се чувствуватъ недостатъцитѣ на Славейковия стихъ.